

Haridus- ja Teadusministeerium

minister

Teie: 08.04.2011. a nr 1.1-11/2483

Meie: 18.04.2011. a nr 1-11/21

Kolm kitsaskohta

V.a. prof. Jaak Aaviksoo!

Minu arvates on kolm peamist teaduspoliitika kitsaskohta järgmised:

1. Riigi tasandil poliitilise tahte puudumine. Selle asemel, et mõelda läbi, kas ja milleks riigil on vaja teadus- ja arendusasutusi, tegeletakse pigem igasuguste arengukavadega. Riigi teadus- ja arendusasutused koormavad riigi avaliku sektori eelarvet. (Tõsi, ka avalikõiguslikud asutused koormavad eelarvet, aga veidi erineval moel.) Vaja oleks läbi mõelda, kas Eesti Keele Instituut peaks jätkama iseseisvalt või liituma/liidetama nt Tartu Ülikooliga. Teine mõeldav variant oleks Kirjandusmuuseumi, Underi- ja Tuglase kirjanduskeskuse ning Eesti Keele Instituudi osaliselt liitmine ja osaliselt taasliitmine üheks organisatsiooniks. Otsustama peaks ka selle, kui palju töökohti võib üldse humanitaarinstituutides (k.a avalikõiguslikud ülikoolid) olla. Olen veendunud, et humanitaarias tervikuna on loodud liiga palju töökohti. Töökohtade vähendamine võimaldaks tõsta palgad konkurentsivõimeliseks.

Probleemi lahenduseks on avameelne arutelu ning otsused riigi Teadus- ja Arendusnõukogu tasemel.

2. Humanitaarteaduste hindamine samade mõõdupuudega, millega kaalutakse loodusteadusi, on väär. Näiliselt on Eesti teaduse infosüsteemi ETIS baasil loodud võimalused igat tüüpi publikatsioonide arvestamiseks, mis on ilmunud eesti või inglise keeles, artikli või raamatuna, kohalikus või rahvusvahelises, Euroopa Teadusfondi või Thomson Reutersi poolt indekseeritud väljaandes. Tegelikult aga hinnatakse ikkagi ainult ja ainult perekond Thomsonile kuuluvas teadusveebis (ISI) kajastatud töid. Viimane kurb näide on käimasolev tippkeskuste konkurss, kus teadlaste hindamisel lähevad arvesse ainult ja ainult teadusveebis kajastatud ajakirjaartiklid ja viited neile töödele. Kohtades, kus veel monograafiad arvesse lähevad, hinnatakse neid formaalselt selle alusel, kas nad on ilmunud mõne teadusbürokraadi peas tekkinud kirjastuste lootelus. On ainult aja küsimus, et sinna nimekirja mittekuuluvad Euroopa ja Ameerika kirjastused Eesti riigi kohtusse annavad, kuna nimekirja kuuluvatele kirjastustele antakse konkurentsieelis.

Lahendus. Loobuda humanitaarias kirvemeetodil teadlaste hindamisest ning hinnata teadlase panust sisuliselt. Arvestada tuleb kõiki artikleid, monograafiaid, väljaannete toimetamisi olenemata nende pseudo-klassifikaatoritest.

3. Meie teadusbürokraatia pähe ei mahu arusaam, et humanitaarteadused on ja jäävad olema mosaiiksed. Ühiskond vajab väga paljude erinevate humanitaarteaduste spetsialiste. Seetõttu tegutseb iga tõsine humanitaarteadlane Eesti suuruses riigis oma valdkonnas üksi. Ei ole mõeldav, et moodustuksid uurijate grupid, kus viis doktorikraadiga inimest uuriksid sama asja. Senine teaduse sihtfinantseerimise süsteem aga seda just eeldab.

Lahendus. Muuta humanitaarteaduste puhul rahastamise süsteemi nii, et poleks vaja moodustada viieliikmelisi põhitäitjate gruppe, kus kõik tegeleksid sama asjaga. Eesti ei ole nii rikas, et lubada endale sellist vaesustumist.

Parimate soovidega,

(digitaalselt allkirjastatud)

Urmas Sutrop

direktor